

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

Saamelaiskäräjien esitys kyttyrälöhen lisäämiseksi haitallisten vieraslajien luetteloon

Saamelaiskäräjät esittää maa- ja metsätalousministeriölle, että kyttyrälöhi lisättäisiin sekä kansalliseen että EU:n merkityksellisten haitallisten vieraslajien luetteloon nopeutetulla aikataululla. Asia tulisi Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan käsitellä kiireellisenä, jotta vieraslajiluettelon muutos olisi voimassa jo kesällä 2023, jolloin kyttyrälöhiin seuraava massaesiintyminen Tenojoessa ja Näättämojoessa ennusteiden mukaan tapahtuu. Asiassa ei voida odottaa kansallisen haitallisten vieraslajiluettelon kokonaispäivityksen valmistumista, vaan kyttyrälöhi tulee sisällyttää kansalliseen merkittävien haitallisten vieraslajien luetteloon nopeutetulla aikataululla erikseen.

Kansallisesti merkityksellisenä haitallisena vieraslajina pidetään sellaista muuta kuin unionin luetteloon kuuluvaa haitallista vieraslajia, josta saatavilla olevan tieteellisen näytön perusteella voi aiheutua vahinkoa luonnon monimuotoisuudelle tai muuta vahinkoa luonnonvaraiselle eliöstölle taikka vaaraa terveydelle tai turvallisuudelle. Kyttyrälöhi kilpailee Atlantin lohien kanssa kutupaikoista, lohienpoikasten jokivaiheen ravinnosta muutaman viikon ajan ja erityisesti lohien merivaelluksen aikaisesta ravinnosta Barentsinmerellä. Kyttyrälöhiin kuoleminen jokiin kudun jälkeen aiheuttaa puolestaan muutoksia koko vesistön ekosysteemissä ja aiheuttaa terveydellistä vaaraa jokivarsien asukkaille. Välillisesti kyttyrälöhi uhkaa saamelaisten perinteisiä elinkeinoja sekä Tenojoen ja Näättämojoen koko jokisaamelaista kulttuuria.

Viime kesän (2021) tutkimustulosten ja kalastajien havaintojen perusteella kyttyrälöhi on levinnyt uhkaavasti Suomen pohjoisimpiin ja suurimpiin lohijokiin Teno- ja Näättämojokiin. Kyttyrälöhiin leviäminen luonnonjokiin on totaalinen ekokatastrofi. Kyttyrälöhi uhkaa tuhota muun muassa Teno- ja Näättämojokien ekosysteemit ja sen myötä Atlantin lohien muutoinkin jo heikot luonnonvaraiset kannat. Tähän saakka Teno- ja Näättämojokiin on noussut kyttyrälöhiä lähinnä vain parittomina vuosina. Parillisina vuosina joissa on vain yksittäisiä havaintoja lajista, tosin tämä tilanne voi muuttua jo lähivuosina. Saamelaiskäräjät esittää, että kyttyrälöhiin poistamiseen on ryhdyttävä heti ensi kesänä valmisteleviin toimiin seuraavaa vuotta varten muun muassa kokeilemalla kyttyrälöhiin poistamiseen erilaisia menetelmiä yhteistyössä paikallisten kalastajien kanssa ja poistamiseen on sallittava seuraavina vuosina järeämpiä keinoja, sillä kyttyrälöhiin levinneisyys on jo laajaa ja runsasta Tenojoessa. Kyttyrälöhiin tulevaisuudesta ei vielä tiedetä. Näin ovat todenneet myös tutkijat.

Vieraslajilain 11 §:n mukaan kansallisesti merkityksellistä haitallista vieraslajia ei saa esim. päästää ympäristöön tai myydä. Vieraslajin ympäristöön päästäminen on kuitenkin aina kielletty. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että haitalliseen vieraslajiin tai sen tiettyyn käyttötarkoitukseen ei sovelleta esim. säädettyä kieltoa myydä haitallista vieraslajia tiettyjen edellytysten täytyessä (11 §:n 3 momentti). Saamelaiskäräjät vaatii, että kyttyrälöhi sisällytetään kansallisesti merkityksellis-

ten haitallisten vieraslajien listaan siten, että valtioneuvoston asetuksella säädetään poikkeus, jonka nojalla kyttyrälöhta saisi myydä sen ollessa syömäkelpoista eli tiettyjen edellytysten täytyessä.

Saamelaiskäräjät vaatii, että Suomi pyrkii aktiivisesti sisällyttämään kyttyrälöhen myös EU:n haitallisten vieraslajien luetteloon.

Merk.

Anni Koivisto
I varapuheenjohtaja

Esko Aikio
ma. asiantuntijaesittelijä

Esityksen valmisteluun on osallistunut vs. elinkeinosihteeri Inga-Briitta Magga ja elinkeino- ja ympäristö-
kimiessihteeri Sarita Kämäräinen.

Esityksestä päätti I varapuheenjohtaja Anni Koivisto 3.5.2022 kuultuaan II varapuheenjohtaja Leo Aikiota.

Lisätietoja antaa I varapuheenjohtaja Anni Koivisto, anni.koivisto@samediggi.fi, 040 415 5969.